

Člověk (u Kratochvíla)

Zdeněk Kratochvíl chce ve své filosofii přírody relativizovat a dokonce marginalizovat dva „tradiční protiklady“, jednak protiklad přírody a kultury, jednak protiklad subjektu a objektu. A s touto relativizací a marginalizací spojuje naopak zdůraznění řeči jako „specificky lidského vztahu lidské přirozenosti ke světu“ (a kromě toho ještě „tělesnost“). Z mého pohledu (jinak to nemohu vyjádřit) tu jde o několikerou chybu. Především je třeba zdůraznit, že řeč není pouhý vztah a nemůže být na pouhý vztah redukována. Je ovšem správné, že člověk se může „specificky lidsky“ vztahovat ke světu (na rozdíl od vztahu nižších subjektů k osvětí) pouze v mediu řeči – či ještě přesněji: jako obyvatel „světa“ řeči, který nemůže být ze světa věcí a bytostí ani odvozen, ani na něj nebo na nějakou jeho stránku redukován. – A pak jde o oba protiklady. Zpochybnění rozdílu (a do jisté míry i protikladu, to by bylo třeba blíže objasnit) mezi subjektem a objektem (v tom smyslu, že subjekt je třeba chápat jako *ex definitione* non-objekt) podvrací filosofickou možnost nějak myšlenkově uchopit problém FYSIS. A relativizace či dokonce marginalizace „protikladu“ přírody a kultury zase znemožňuje myšlenkově uchopit problém kulturních, mravních a duchovních „hodnot“. Otázka těla a tělesnosti má smysl pouze v případě subjektu, jehož tělo je právě jím (a jeho schopností centro-komplikace) odděleno od ostatního světa. Jestliže Kratochvíl vyslovuje naději, že by se antropologická témata mohla stát prostorem obnovy filosofie, pak má pravdu pouze za předpokladu, že člověk bude chápán jako subjekt, jako obyvatel světa řeči (světa LOGU v širším než řeckém smyslu) a jako nepřirodní či nepřirozené zvíře. (Vše ad str. 167.)

(Písek, 950816-2.)